Jakelun mukaan

STM:n lausuntopyyntö 22.11.2016

Poliisihallituksen lausunto hallituksen esitysluonnoksesta alkoholilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Taustaa

Sosiaali- ja terveysministeriö on 22.11.2016 pyytänyt Poliisihallituksen lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi uutta alkoholilakia koskien. Uusi laki koskisi enemmän kuin 1,2 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholipitoisia aineita, kun raja on nykyisin 2,8 tilavuusprosenttia. Alkoholilain keskeiset periaatteet säilyisivät pääosin ennallaan. Uudessa laissa esitetään alkoholijuomien anniskeluun liittyvää sääntelyä kevennettäväksi. Kevennykset koskisivat mm. anniskeluaikojen vapauttamista sekä anniskelupaikan vastaavia hoitajia ja anniskelualueita koskevia edellytyksiä.

Poliisihallituksen lausunto

17 §. Alkoholijuomien vähittäismyyntilupa ja sen myöntämisen edellytykset

Poliisi suhtautuu kriittisesti ns. limuviinojen vähittäismyynnin sallimiseen päivittäistavarakaupoissa, sillä se tarkoittaisi sitä, että erityisesti lasten ja nuorten käyttämä alkoholi olisi entistä helpommin heidän saatavilla. Jos päivittäistavarakaupat tulevaisuudessa myyvät limuviinoja nykyistä halvemmalla, saattaa pelkona olla, ettei nuorison raitistuminen tulevaisuudessa enää jatkuisikaan.

18 §. Alkoholijuomien anniskelulupa ja sen myöntämisen edellytykset

Lakiesityksen 18 §:ssä esitetään nykyisenlaista säädöstä, minkä mukaan anniskelualueeksi ei saisi hyväksyä urheilu-, liikunta-, musiikki- tai muun niihin verrattavan tapahtuman yleistä katsomotilaa. Käytännössä yleiseen katsomotilaan ei saisi myöntää anniskelulupaa siten, että tapahtumaa seuraamaan tulevien katsojien paikat olisivat anniskelualueella tai he joutuisivat muutoin vastoin tahtoaan seuraamaan tapahtumaa anniskelualueelta.

Kyseinen lainkohta on ollut hyvin vaikeasti tulkittavissa ja esitetty tiukennus saattaisi aiheuttaa poliisin käsityksen mukaan lisää tulkinta-ongelmia. Poliisihallituksen käsityksen mukaan lakiesityksessä voitaisiin sallia yleinen katsomoalue anniskelualueeksi, mikäli tapahtuma on tarkoitettu ainoastaan

täysi-ikäisille. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, ettei esimerkiksi ainoastaan täysi-ikäisille tarkoitetuilla musiikkifestivaaleilla olisi pakko olla alkoholitonta aluetta.

19 §. Alkoholijuomien anniskeluluvan myöntäminen eräissä tapauksissa

Lakiesityksen 19 §:ssä esitetään: "*se, jolle on myönnetty anniskelulupa, saa ilmoituksen perusteella anniskella tapahtuma-, kokous- ja juhlatiloissa ja vastaavilla alueilla, jos ne on ennakolta hyväksytty tätä tarkoitusta varten anniskelualueeksi (cateringilmoitus). Anniskelusta tulee ilmoittaa lupaviranomaiselle kolme vuorokautta ennen tilaisuuden alkua*".

Poliisin kannalta alkoholilain 19 § ns. catering -ilmoitus on aikaisempaan lainsäädäntöön selkeä parannus ja helpottaa myös poliisin valvontaa tällaisissa asioissa, mutta poliisin käsityksen mukaan anniskelusta tulisi ilmoittaa lupaviranomaiselle vähintään 7 päivää ennen tilaisuuden alkua – 19 §:ssä ilmoitusajaksi on säädetty 3 päivää. Lupaviranomaisella (AVI) tulisi olla tosiasiallinen mahdollisuus perehtyä ilmoitukseen asianmukaisesti – samoin tulisi poliisilla olla paremmat mahdollisuudet tosiasiallisesti perehtyä asioihin mahdollista valvontaa suunnitellessaan.

20 §. Lausunnot ja tiedonsaanti anniskelulupahakemuksista

Esitetyssä lainkohdassa edellytetään, että lupaviranomaisen on pyydettävä poliisin lausunto alkoholilain 20 §:n mukaan anniskelulupa-hakemuksesta. Poliisilla lienee AVI:n alkoholitarkastajien ohella parhaat edellytykset antaa em. lausunto. Lausunnon anto tulisi poliisin käsityksen mukaan säätää maksulliseksi poliisin osalta, koska lausunnon antoon kuluu runsaasti työaikaa. Maksu voitaisiin säätää lausuntoon käytetyn ajan mukaiseksi ja siihen sovellettaisiin poliisin maksuasetusta.

39 §. Henkilöllisyyden todistaminen

Poliisihallitus esittää, että §:ään lisätään myös iän osoittamisvelvoite:
Alkoholijuomien ostaja ja anniskelualueella oleskeleva on velvollinen vaadittaessa todistamaan henkilöllisyytensä ja ikänsä henkilökunnalle ja tämän lain valvontaa suorittavalle viranhaltijalle viranomaisen myöntämällä ajokortilla, passilla tai kuvallisella henkilökortilla.

Voimassa olevan alkoholijuoma-asetuksen 26 §:n mukaan alkoholijuomien ostaja on velvollinen anniskelupaikassa vaadittaessa todistamaan henkilöllisyytensä sen selvittämiseksi, että hän on saavuttanut alkoholilain 24 §:n 1 kohdassa mainitun iän. Poistamalla maininta, että henkilötodistus esitetään iän selvittämiseksi, saattaa aiheuttaa epäselvyyttä kyseisen rangaistussäännöksen tulkinnasta.

39 §:n perustelutekstiin on kirjattu: "*Pykälän mukaan alkoholijuomien ostaja ja anniskelualueella oleskeleva olisi velvollinen vaadittaessa todistamaan henkilöllisyytensä henkilökunnalle ja tämän lain valvontaa suorittavalle vi-*

ranhaltijalle poliisiviranomaisen myöntämällä ajokortilla, passilla tai kuvallisella henkilökortilla".

Itse pykälässä taas sanamuoto kuuluu "*viranomaisen myöntämällä*…". Pykälän muotoilu on oikea, koska esim. Suomessa poliisi ei enää myönnä ajokortteja ja muutenkin tämä on yksinkertaisempi sanamuoto, joka ottaa huomioon myös ulkomaisten asiakirjojen esittäjät. Vaikka itse pykälässä onkin oikea sanamuoto, tulisi se korjata myös perustelutekstiin väärinkäsitysten välttämiseksi.

43 § Jatkoaikailmoitus

Nykyisen käytännön mukaan ns. anniskelun jatkoajoista päättää alkoholiviranomainen kuultuaan asiassa mm. paikallista poliisiviranomaista, jolloin alkoholin anniskelun jatkoaikaa harkitaan moniammatillisesti huomioiden lupaharkinnassa mm. se, miten paljon hälytystehtäviä kyseisen ravintolan asiakkaiden taholta on poliisille aiheutunut. Lupaharkinnan perusteena on ollut myös se, miten hyvin järjestyksenvalvonta ja ravintolan alkoholin anniskelun omavalvonta on onnistunut ravintolan toiminnassa.

Nykyinen käytäntö on taannut sen, että ne ravintolat, joilla on ollut kyky huolehtia mm. ravintolan järjestyksenvalvonnasta ja anniskelun omavalvonnasta riittävän hyvin, ovat saaneet mahdollisuuden alkoholin anniskeluun jatkoajalla. Sen sijaan ne ravintolat, joilla ei ole ollut edellä mainittua kykyä huolehtia asioista, ovat jääneet ilman alkoholin anniskelun jatkoaikalupaa. Esitys jatkoaikojen muuttamisesta ilmoituksenvaraisiksi mahdollistaa alkoholin nykyisen jatkoaika-anniskelun liian helposti myös niille ravintoloille, joilla ei ole edellytyksiä tähän toimintaan.

Poliisihallitus katsoo, että anniskelun jatkoajan saaminen klo 01.30:n jälkeen tulisi olla luvanvaraista, sillä ennen anniskeluluvan myöntämistä tehty viranomaisharkinta toimii merkittävästi paremmin kuin se, että jälkikäteisen valvonnan kautta puututtaisiin ilmoituksenvaraiseen lupaan anniskella alkoholia jatkoajalla. Alkoholilain valvontaa suoritetaan jo nyt liian vähäisin resurssein ja mahdollinen anniskeluajan vapauttaminen edellyttäisi merkittävää resurssien lisäämistä ns. kentällä tapahtuvaan käytännön alkoholilainsäädännön valvontaan.

Anniskelupaikkojen jatkoaikojen lisääntyminen ja myöhentyminen, siihen liittyvä alkoholin anniskelu 04:ään saakka ja alkoholijuoman nauttimisen salliminen 05 saakka tulevat poliisin käsityksen mukaan lisäämään järjestyshäiriöitä aamuyön tunteina erityisesti keskusta-alueilla, jolloin poliisin työvuoroja joudutaan jatkamaan nykyistä pidemmälle erityisesti viikonloppuisin. Tämä tarkoittaa sitä, että poliisin henkilöstö- ja ajoneuvokalustotarve tulee painottumaan koko yön mittaisiksi. Tämän seurauksena vaikutukset jaksotyötä tekevien poliisien työvuoroihin tulevat olemaan merkittävät, sillä työvuorolistoja suunniteltaessa joudutaan ainakin perjantain ja lauantain sekä juhlapyhien yövuoroja vahvistamaan, jolloin ei voida enää käyttää ns. tukivuoroa, mikä päättyy esim. 04 aamuyöllä, vaan vuorot tulevat jatkumaan 07 tai 08 saakka. Jatkoaikojen pidentymisen vaikutukset kesäaikana tulevat aiheuttamaan selkeän ongelman selviytyä kaikista poliisille tulevista hälytystehtävistä ja rikostutkinnan tehtävistä.

44 §. Anniskelu eräissä tapauksissa

Poliisihallitus esittää seuraavaa muutosta em. lainkohtaan: *"Jos anniskelua jatketaan anniskelupaikassa kello 1.30:n jälkeen, luvanhaltijan tulee asettaa kaksi yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (1085/2015) tarkoitettua järjestyksenvalvojaa jokaista alkavaa 200:aa asiakaspaikkaa kohti yksinomaan valvomaan järjestystä ja turvallisuutta anniskelupaikassa ja sen välittömässä läheisyydessä kello ~~24~~ 23 asiakkaiden alkoholijuomien nauttimisen päättymistä seuraavan puolen tunnin ajaksi".*

Poliisihallitus pitää tärkeänä määritellä pääsäännöksi järjestyksenvalvonta aloitettavaksi jo klo 23 ehdotetun klo 24 sijaan. Mikäli järjestyksenvalvonta aloitetaan ehdotetun mukaisesti klo 24, on anniskelupaikan yleinen järjestys ja turvallisuus mahdollisesti jo vaarantunut.

Poliisihallituksen arvion mukaan esityksen 44 §:ään kirjattu vaatimus vähintään kahden järjestyksenvalvojan määräämisestä ns. jatkoaikaravintoloihin jokaista 200:a asiakaspaikkaa kohti on lisäämässä oikealla tavalla järjestyksenvalvonnan tasoa ravintoloissa, mutta se ei ole edelleenkään korvaamassa ravintolan tasokkaan anniskelun omavalvonnan tarvetta, johon tarvitaan ammattitaitoista ja koulutettua henkilökuntaa. Poliisi ei kannata mahdollisuutta keventää järjestyksenvalvojien määrää kahdesta yhteen järjestyksenvalvojaan erityisillä perusteilla jatkoaikaravintolassa, sillä poliisihallituksen arvion mukaan ilmoituksenvaraisen jatkoajan käyttäminen anniskelussa edellyttää aina tehostettua järjestyksenvalvontaa, jolloin yksi järjestyksenvalvoja on liian vähän.

Poliisihallitus pitää em. lainkohdassa olevaa kirjausta hyvänä: "*yksinomaan valvomaan järjestystä ja turvallisuutta anniskelupaikassa ja sen välittömässä läheisyydessä".* Poliisihallituksen käsityksen mukaan ns. kiertävät järjestyksenvalvojat eivät voisi tulevaisuudessa enää toimia usean anniskelupaikan järjestyksenvalvojina samanaikaisesti. Poliisihallitus esittää lisättäväksi lain perusteluosioon tätä koskevan selvennyksen, jotta tällaisia ns. kiertäviä järjestyksenvalvojia ei hyväksyttäisi em. lainkohdan tarkoittamiksi järjestyksenvalvojiksi.

65 §. Poliisin kielto

Esityksen 65 §:ään on kirjattu oikeus poliisille kieltää vähittäismyynti tai anniskelu enintään meneillään olevan aukiolon ajaksi. Lainkohta antaa poliisille riittävän toimivallan niihin tapauksiin puuttumiseen, joissa esim. anniskelu- tai vähittäismyyntipaikan henkilökunta ei kykene pitämään järjestystä yllä anniskelu- tai vähittäismyyntipaikassa.

Perustelutekstiin tulisi selvyyden vuoksi lisäksi kirjata oikeus poliisille kieltää vähittäismyynti tai anniskelu enintään meneillään olevan aukiolon ajaksi silloin, kun 37 §:n 3 momentin mukaan alkoholijuomia myyvä henkilö on alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alaisena, eikä paikalla ole muita ei päihtyneitä henkilöitä jatkamaan myyntiä.

Poliisihallitus esittää lisäksi 65 §:ään seuraavaa sanamuutosta: *poliisi voi kieltää vähittäismyynnin tai anniskelun enintään meneillään olevan ~~au-~~*

~~*kiolon*~~ *alkoholijuomien myyntiajan ajaksi.* Muutos olisi sikäli perusteltu, että kaupoilla on jo nykyään vapaat aukioloajat ja uudistuksen yhteydessä on tarkoitus vapauttaa myös ravintoloiden aukioloajat.

72 § Rangaistussäännökset

Alkoholilain 37 §:n 3 momentin mukaan alkoholijuomia myyvä ja vähittäismyynnin tai anniskelun valvontaan osallistuva henkilö ei tehtävässään saisi olla alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alaisena. Tätä kieltoa rikkovaa henkilöä ei kuitenkaan voitaisi rangaista alkoholilain 72 §:n mukaan. Poliisin käsityksen mukaan tällainen rikkomus tulisi säätää rangaistavaksi 72 §:ssä.

Pykälän viimeisessä momentissa on kirjaus: *"Rikesakosta seuraamuksena 4 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa mainitusta alkoholirikkomuksesta säädetään rikoslain 2 a luvun 9 §:n 7 momentissa ja mainitun 9 §:n nojalla annetulla asetuksella."*

Poliisihallituksen käsityksen mukaan rikesakon kirjoittamisen mahdollistamiseksi kyseinen momentti tulisi kirjata esimerkiksi näin: *"Rikesakosta 4 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa mainittujen alkoholirikkomusten ainoana rangaistuksena säädetään rikesakkorikkomuksista annetussa laissa."*

82 §. Alkoholijuoman nauttimiskiellot

Esityksen mukaan poliisi voisi 2 momentin mukaan, jos yleisen järjestyksen ylläpitäminen sitä edellyttää, kieltää alkoholijuomien nauttimisen yleisellä paikalla.

Tämän lain säätämisen yhteydessä ei ole tarkoitus muuttaa järjestyslain 4 §:ää, mikä kieltää päihdyttävän aineen nauttimisen yleisellä paikalla taajamassa, rajavartiolaissa (578/2005) tarkoitetulla rajanylityspaikalla ja julkisessa liikenteessä olevassa kulkuneuvossa.

82 §:n 2 momentin lisäyksellä mahdollistetaan kuitenkin alkoholijuomien nauttimisen kieltäminen yleisellä paikalla myös muualla kuin järjestyslain 4 §:ssä mainitulla taajama-alueella, mitä voidaan pitää poliisin toiminnan kannalta hyvänä. Pykälässä esitetty kielto-oikeus on ilmaistu hyvin yleisellä tasolla, eikä luonnoksen perusteluissakaan ole määriteltyä oikeutta miten-kään avattu. Poliisin toiminnan kannalta olisi tärkeää, että lain perusteluissa olisi selitetty, mitä tämä käytännössä voisi tarkoittaa ja kuinka kieltäminen toteutettaisiin. Perusteluissa tulisi olla maininta myös siitä, kuinka nauttimiskielto saatettaisiin kansalaisten tietoon ja kuinka yleinen paikka rajattaisiin. Tulisiko kiellon liittyä johonkin erilliseen tapahtumaan vai voisiko sen antaa muutoinkin. Nykyisin voimassa olevassa alkoholilaissa vastaava oikeus on olemassa aivan ylimalkaisena ja tarkentamattomana. Uudistettavaan alkoholilakiin asian voisi vielä korjata ja tarkentaa poliisin kielto-oikeutta. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ottanut tähän poliisin kielto-oikeuteen kantaa ratkaisussaan 17.6.2013 Dnro 2613/4/12 ja todennut,

että mistään ei saa selvyyttä, kuinka tällaista hyvin avoimesti muotoiltua lainkohtaa olisi tulkittava.

83 §. Alkoholipitoisten aineiden poisottaminen, haltuunotto ja hävittäminen

Esityksen mukaan poliisimiehellä olisi oikeus ottaa alkoholipitoiset aineet pois henkilöltä (avatut sekä avaamattomat), jolla ei ole oikeutta pitää niitä hallussaan, sekä henkilöltä, joka on päihtymyksen vuoksi otettu kiinni poliisilain (872/2011) 2 luvun 2 §:n 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa.

Esityksessä tulisi lisäksi mahdollistaa poliisilain (872/2011) 2 luvun 10 §:n 2 momentin (rikoksilta ja häiriöiltä suojaaminen) perusteella kiinniotetun henkilön alkoholipitoisten aineiden poisotto (avatut sekä avaamattomat). Avatussa astiassa olevat sekä avaamattomassa astiassa olevat aineet, joiden arvo on vähäinen, tulisi voida myös hävittää.

Poliisimiehellä olisi myös oikeus ottaa alkoholijuoma pois henkilöltä, jolla tämän lain mukaan muutoin on oikeus pitää sitä hallussaan, jos asianomainen nauttii sitä 82 §:n 1 momentin vastaisesti tai yleisellä paikalla 82 §:n 2 momentin tai järjestyslain 4 §:n vastaisesti.

Esityksen 3 momentin mukaan avatussa astiassa olevat sekä avaamattomassa astiassa olevat aineet, joiden arvo on vähäinen, voitaisiin hävittää. Koska hävityssäännös on 83 § 3 momentissa, se koskisi vain saman pykälän 1- ja 2 -momentin perusteella poliisin haltuunottamia alkoholijuomia. Mikäli säilöönoton peruste on muu kuin edellä mainittu, tulee alkoholi palauttaa säilössä pidetylle, jolla on laillinen oikeus niiden hallussa pitämiseen. Luovuttaminen saisi uuden lain mukaan tapahtua vasta aikaisintaan kahdentoista (12) tunnin kuluttua säilössäpidon päättymisestä ja alkoholijuomia tulisi säilyttää 30 päivää ennen kuin ne voitaisiin hävittää, jollei säilöönotettu nouda alkoholijuomia tänä aikana.

Tämän säädöksen noudattaminen tällaisena tulisi lisäämään merkittävästi poliisin työtä säilössäpitopaikoissa. Samalla säännös tulisi aiheuttamaan poliisille merkittävän tarpeen järjestää alkoholijuomille sälytystilat sekä siihen liittyvän kirjanpitovelvoitteineen.

Poliisihallituksen käsityksen mukaan avatussa astiassa olevat sekä avaamattomassa astiassa olevat aineet, joiden arvo on vähäinen, tulisi voida hävittää myös muilta säilöönotetuilta henkilöiltä. Arvoltaan vähäinen -ilmaus tulisi poliisin käsityksen mukaan lisäksi määrittää yhtenäisen hävittämiskäytännön takaamiseksi koko maassa.

Poliisijohtaja Timo Saarinen

Poliisitarkastaja Ari Järvenpää

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 16.01.2017 klo 16:42. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Sosiaali- ja terveysministeriö kirjaamo@stm.fi

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen
Poliisiylitarkastaja Mika Heinilä
Sisäministeriön poliisiosasto
Poliisitarkastaja Jari Pajunen